

Fakta 1.

60 procent av finländarna tycker att de läser för lite

Fakta 2.

Kunskap om den tidiga läsningens betydelse har effekt på familjernas läsvanor

---

Fakta 3.

Högläsning med barn kan ge ett års försprång för skolgången

Fakta 4.

Läskunnigheten polariserar kunskapsklyftan upp till två år

Fakta 5

. Skolorna har varierande möjligheter till jämlikt arbete med läskunnigheten

---

Fakta 6.

Man får unga att läsa med individuella lösningar

Fakta 7.

Samhället bör identifiera svaga läsare i alla åldersgrupper

Fakta 8.

Stöd till flerspråkighet stöder all inlärning

Fakta 9.

Samhället kräver en allt mer mångsidig läskunnighet av oss

Fakta 10.

Var fjärde finländare läste mer under undantagsvåren

+

Vi arbetar för läskunnigheten på bred front

Fakta 1.

60 procent av finländarna tycker att de läser för lite

Finländarna värdesätter läsning och läskunnighet och vill läsa mer. 60 procent av den vuxna befolkningen tycker att de läser eller lyssnar för lite på böcker. Så många som 71 procent nämner att en orsak till att de läser för lite är svårigheter att koncentrera sig på läsningen. Många ser hellre på tv eller filmer och tycker att de inte har tid över för läsning. På samma sätt upplever 63 procent av småbarnsföräldrarna att de läser för lite med sina barn. De uppger tidsbrist som den främsta anledningen till att man inte läser så mycket man vill eller tycker att man borde. Läscentrum lät göra en undersökning om finländarnas läsvanor våren 2020.

Statistiken över finländarnas läsvanor är motstridig. Finländarna uppger ofta läsning som sin hobby och använder näst efter esterna med europeiska mått mätt mest tid för läsning. Samtidigt har antalet böcker man läst sjunkit drastiskt. År 2017 hade bara 13 procent av finländarna läst minst tio böcker det senaste halvåret, år 2002 var andelen av de aktiva läsarna 25 procent.

En ökande negativ attityd till läsning är ett alarmerande drag. Man är medveten om nyttan av läsning, men allt fler föräldrar njuter inte själva av att läsa. Föräldrarnas egna läsvanor, attityder och sätt att tala om inläring har en

avgörande betydelse för barns och ungas läs- och skrivvanor och hur barnen utvecklar de här färdigheterna.

Enligt undersökningar kan man se spår av den minskade läsningen i resultaten för läsförståelsetest. Andelen ungdomar med svaga resultat ökar speciellt i de socioekonomiskt utsatta grupperna. Den socioekonomiska bakgrundens betydelse för inläringen har blivit allt större under 2010-talet.

Vi bör således fortsättningsvis tala om läsningen och dess betydelse, och arbeta för en jämlik läskunnighet. Ungefär hälften av de vuxna finländarna har lagt märke till diskussionen om läsningens betydelse i offentligheten, och av dem anser en tredjedel att det påverkat de egna läsvanorna. ¹ Man borde på en allt bredare front anpassa nya läsvanor och textformat till varandra.

Det är viktigt att granska lästrender och läsutveckling som en global fråga. Det finns intressanta exempel på hur våra grannländer Sverige och Estland lyft fram läskunnigheten. Med långsiktigt arbete har Finland förutsättningar att behålla aktningen för läsning och litteratur, och sin ställning som topppresterande läsare.

Fakta 4.

Läskunnigheten polariserar kunskapsklyftan upp till två år

Signalerna om att polariseringen inom läskunnigheten ökar är alarmerande. Finland toppresterar i läskunnighet men skillnaderna mellan elevernas kunskapsnivå var rekordstor i Finlands Pisa-resultat år 2018.⁵ Skillnaderna mellan elevernas språkliga kompetens märktes redan vid skolstarten.⁹

Pojkar är överrepresenterade bland de svaga läsarna.⁵ Skillnaderna mellan flickors och pojkars språkliga kompetens har hållits oförändrad under 2000-talet. Därför är det viktigt att förstå skillnader i läskunnighet såväl på individnivå som hur de samverkar bortsett från könsaspekten.

Inställningen till inläring, att skriva och den egna läsari-identiteten har ett samband med de ungas kunnande. Man bör synliggöra ungdomens kunnande och styrkor och stöda dem både hemma och i skolan. Flickor förhåller sig mer positivt till studier än pojkar. Det har betydelse hurdan bild samhället ger av pojkar som läsare och skribenter, samt hurdan inställning till inläring och litteratur vi förmedlar till ungdomar.

Elevernas socioekonomiska bakgrund har fått allt större betydelse för studieresultaten under 2010-talet. Andelen svaga läsare har vuxit mest i de socioekonomiskt utsatta grupperna och skillnaden i läskompetens mellan den lägsta och högsta socioekonomiska klassen är upp till två skolår. I flera undersökningar har man konstaterat att för-

äldrarnas utbildningsbakgrund, ställning i arbetslivet och antalet datorer och böcker i hemmet har ett samband med elevernas kunskapsnivå och inställning till inläring. Hemmet kan dämpa effekten av den socioekonomiska bakgrunden genom att förhålla sig positivt till den ungas inläring och skolgång.

En svag läskompetens påverkar den ungas möjligheter till fortsatta studier. Andelen svaga läsare bland vuxna som avlagt grundskoleutbildning och yrkesexamen är 36 procent.

Läskunnighet är en medborgarfärdighet som gör det möjligt att delta som fullvärdig samhällsmedlem. En person som inte kan läsa marginaliseras lätt och kan inte söka sig till och tillgodogöra sig service. Avsaknaden av tillräcklig läskunnighet kan vara ett hinder för att få behövligt stöd. Enligt ungdomsarbeteares erfarenheter kan en svag läskunnighet göra det svårare att förstå utlåtanden från Folkpensionsanstalten.

Småbarnspedagogiken och grundutbildningen bör uppmärksamma och åtgärda faktorer som inverkar på inläringsskillnader i ett så tidigt skede som möjligt. Man bör trygga grundutbildningens uppdrag att ge alla jämlika förutsättningar till färdigheter. När hemmens bakgrund får allt större betydelse för inlärningsresultaten växer grundskolans roll som utjämnande faktor.

